

گوتاری ناسیونالیزی کوردی

عهتا قهره داخی

نووسینی: هه‌لۆ به‌رزنجه‌یی
26.6.2010 به‌رلین

کاک عهتا قهره داخی به جیاواز له زۆربه‌ی رۆشنبیر و خوینده‌وارانی ئیمپروۆ باشووری کوردستان سالانیکه په‌یتا په‌یتا کتیبی نوۆ و دانسقه ده‌خاته نیۆ کتیبخانه‌ی کوردییه‌وه. گرنگی کاره‌کانی کاک عهتا هه‌ر له خودی نووسین و به‌ره‌مه‌فره‌ ره‌نگه‌کانیدا نییه، هه‌نده‌ی له سه‌نگ و به‌ها و بایه‌خی خودی ئه‌و بابه‌تانه‌دایه که نووسه‌ر هه‌لیانده‌بژیریت. جیاوازی کایه‌ی کارکردنی برای نووسه‌ر له‌گه‌ڵ ئه‌وانی دیکه‌دا بو قوڵی و هه‌ستیا‌ری بابه‌ته‌کانی ده‌گه‌رپه‌وه. کاک عهتا به‌خه‌ستی و به‌ شیوه‌یه‌کی بابه‌تیانه و له‌سه‌ر بنه‌مای بیرکردنه‌وه و لیکدانه‌وه‌یی خویی سه‌رگه‌رمی باسه‌هایه‌که، که هه‌یشتا له نیۆ پانتایی رۆشنبیری کوردیدا به

ههزاران پلان و فروفیڵ گه مارۆدراوه و تۆمهتی نابهجییان داوهته پالی و رۆشنبیرانیان پێ تۆفاندوووه و لێ تۆراندوووه. ئەمەش وای کردوووه که ئاوری پێویست لهم کایه هه ره گرنگه کوردبوونمان نه درێتهوه. هه ر بۆیه کا قسه کردن له سه ر ئەم بابه تانه چه شنی ورووژاندنی باسه تابۆکان ته ماشا ده کریت و ئازایه تییه کی ئەده به ییش هاوشانیتی بو درینی په رده ی شه رمه نه زۆکه کان و به ره په رچدانه وه ی چه مۆله ی ناحه زه سه رلیشیواوه کان.

لیکۆلینه وه و راقه کردن و لیدوان له پرسه کانی: گوتاری کوردی، که سیتی نه ته وه یی کوردی، ده ولت، فاکته کانی نیو کۆمه لگه ی کورده واری، خه ونی سه ره به خۆیی، عه قلیت و رۆشنبیری کوردی به شی هه ره بنجی و سه ره کیی ووتار و باس و به ره مه کانی کاک عه تا پیکدیئن.

نووسه ر پێش ئەوه ی په نا بو تیوریی و ده فه ئاماده کراو و قسه و بوچوونه کانی نیو کتییخانه جیهانییه کان به ریت، دیت له ماله ویرانه که ی کورد خۆیه وه هه نگاو هه لده گریت و به چاوی کامیرا واقعی کۆمه لگه کی خۆی سه یر ده کات. لی ره شه وه په له به په له گه ل قوناغه کانی سه ره ه لدان و گه شه کردن و ئاسته نگه کانی به رده میان و که ماسییه کانیان ده که ویته گفتوگۆ و توێژینه وه یان و لییانه وه به ره هم و ئاکامگیریی ده خاته به رده ست خۆینه ری کورد.

کاره کانی قه ره داخی لهم هه لومه رجه قه یراناوییه ی رۆشنبیر و رۆشنبیری کوردی تیا خول ده خوات، شایسته ی ئیستیکی پر به خۆیه تی.

هه لبه ت قسه لی ره دا ئەوه نییه ئیمه کتومت هاوبیر و هاو رای بوچوونه کانی کاک عه تا بین، به لکو مه به ست زیاتر له ئاماره دانه به گرنگی و سه ختی ئەو باسانه ی نووسه ر پێیانه وه سه رگه رمه. به درێژایی ئەو باسه هه مه جوړانه ی نووسه ر تا ئیستا به ره مه ی هیناوه کۆمه لێ پرسیا ری له سه ره پێ پرسه هه ستیا ره کاندای ورووژاندوووه و خۆیشی سه راسۆیا نه ویل و عه ودالیانه.

کاک عه تا پێویستی به ناساندن نییه، ئاماده گی به رده وامی له ریگی نووسین و چاوپیکه تنی ته له فزیۆنی و بلاوکردنه وه ی به ره مه ی به نرخ و ئەنجامدانی وه پرگیڕانی کتیب و بابه تی دانسقه به هه موو خۆینه ریکی ئاشنا کردوووه.

دوا به ره مه ی نووسه ر به ناوی: گوتاری ناسیۆنالیزمی کوردی | به رگی یه که م سلیمانی 2007 له چاپخانه ی ره نج و له دووتوی 520 لاپه ره دا سه رنجلیدانیک شایانی پێویسته. ئەم کورته نووسینه ی من هه م ناساندن و هه م خۆیندنه وه یه کی ره خنه ئامیزه و هه ر شوینی به پێی سه لیه ی خۆم پێویستی به تیبینی و ره خنه لیگرتن و بوچوون له سه ردان بیت کردوووه و به شیکی تریشی کاری شاره زا و پسپۆرانی خه مخۆره. جگه له وه ی سه رجه م بابه ت و ناو نیشان و باسه کان زۆر زیاتر له وه هه لده گرن، که من له سه ری کارم کردوووه. هیوادارم کاک عه تا به سنگیکی فراوان و دۆستانه وه لیم وه رگریت.

ده ستپیکه ی به ره مه که به پێشه کییه کی چر و پر له سه ر گوتار و میژووی گوتاری نه ته وه یی کورد ده ستپیده کات. لی ره دا باس له و گوتاران هه کات که هه لگری هزر و زانیاریی و جیهانبینی نه ته وه بین و کۆمه لێ توخم و ره گه ز له بونیاتیاندا رۆل ده گیڕن.

له به شی یه که مدا... گوتاری کوردی و میژووی ده رکه وتنی و پایه کانی گوتاری کوردی به سه ر ده کاته وه. لی ره وه باس له رۆلی ره گه زی زمان و بایه خی زمانی کوردی لهم

هاوکیشیه‌دا ده‌کات. به‌لای نوسه‌روهه راسته زمانی کوردی هیشتا ناوچه‌بیه و نه‌بوته زمانیکی ستاندارد، له‌گهل ئه‌وه‌ش به‌رگه‌ی هه‌زاران هه‌ره‌شه‌ی گرتوو و تایبه‌تمه‌ندی خوی هه‌ر پاراستوو و به‌کزیش بی‌ت به‌شداری له‌ببناکردنی گوتاری لاوازی کوردیدا کردوو. نه‌بوونی زمانیکی یه‌گرتووش که کاریگه‌رانه‌تر به‌شداری له‌پروسه‌ی گوتاری نه‌ته‌وه‌بیدا بکات، ده‌گپ‌یته‌وه‌ بو نه‌بوونی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی. کوردیش له‌میژووی نوئی خویدا هه‌تا ئیستا ده‌سه‌لاتیکی یه‌گرتوو و ره‌های نه‌بووه‌ بریاری نه‌ته‌وه‌بیانه له‌سه‌ر ئه‌و پرسه‌گرنگانه‌ی وه‌ک زمان بدات. ئیدی نووسه‌ر ووتنه‌ی ده‌رکه‌وتنی گوتاری نه‌ته‌وه‌یی ده‌بی‌ت به‌ زمانی کوردیه‌وه‌ به‌ستینه‌وه‌ و ئینجا باس له‌و زمانه‌ بکه‌ین که مانا و بیرکردنه‌وه‌ و تیروانینی کوردانه‌ ناوه‌رۆکی گوتاری نه‌ته‌وه‌یی پیکدی‌نی‌ت.

دوای گه‌شتیکی وورد به‌ رووداوه‌کانی میژووی کورددا، نوسه‌ر ده‌گاته‌ ئه‌و برپاوه‌ی که‌وا گوتاری بالاده‌ست له‌ رووبه‌ریکدا که‌ رووبه‌ری جوگرافی و ئه‌نتۆلۆژیای کورده‌ گوتاری بیگانه‌یه‌. ئه‌م بو‌چوونه‌ ده‌شی راستیه‌کی تی‌دا بی‌ت به‌لام هه‌قیقه‌تی ته‌واوی نه‌ پیکاه‌. ئیمه‌ له‌ میانه‌ی ولات داگیرکراویماندا، بارستاییه‌کی زۆری میژوومان فه‌وتاو ه‌یان ئیمپرو ده‌سه‌لاتداری دیکه‌ بوونه‌ته‌ خاوه‌نی. ئه‌وه‌ی ناوی شارستانیتی و ئاینیشه‌ له‌ ناوچه‌که‌دا ئیمه‌ وه‌کو کورد به‌شداری گه‌وره‌مان تی‌باند هه‌یه‌. ته‌نها ئاماره‌دان به‌و راستیه‌ی ئاقیستا وه‌ک ده‌قیک به‌ زمانی کوردی نووسراوه‌ و کۆمه‌لی به‌ره‌می دیکه‌ش که‌ خه‌ریکی ساخکردنه‌وه‌ین به‌لگه‌ن له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی زمانی کوردی ئاماده‌گی هه‌بووه‌ و هه‌یه‌، ماوه‌ته‌وه‌ ئه‌رکی سه‌ر شانی میژوونوسان و رو‌شنی‌رانه‌ ئه‌و لاپه‌ره‌ وونبووانه‌مان بو‌ زیندوو بکه‌نه‌وه‌. کورد کاتی خاوه‌نی ئه‌م ده‌قه‌ نووسراوانه‌ بووه‌ ده‌شی میله‌تانی دیکه‌ی ناوچه‌که‌ هینده‌ی کورد خاوه‌نی نووسین نه‌بووبن یان هه‌ر نه‌بووبن. به‌تایبه‌ت کاتی قسه‌ له‌سه‌ر ئاقیستای ئاینی زه‌رده‌شتی ده‌کریت. برای نووسه‌ر باس له‌ نه‌بوونی دوو پایه‌ و فاکتی گرنگی گوتاری کوردی له‌ رابردوودا ده‌کات. یه‌که‌میان فیکر و دووه‌میشیان شارستانیتی و فاکتی عه‌قل و له‌ پشت ئه‌م دوو کۆله‌که‌یه‌وه‌ و هه‌لییان ده‌سورپینی. ده‌رئه‌نجامی ئه‌م راستیانه‌ش ده‌لی: گوتاری کوردی هه‌تیو و بی‌ ره‌گه‌ ئاخ‌ر لیره‌شدا جاریکی دیکه‌ برای نووسه‌ر ئاماره‌ به‌ ده‌ردی بی‌ده‌سه‌لاتی و نه‌بوونی ده‌وله‌ت لای کورد ناکات. شالۆی داگیرکه‌ران زۆر درندانه‌ و کاریگه‌ری هیزه‌ بیگانه‌ و فاکتی ده‌ره‌کیه‌کان له‌سه‌ر ده‌سه‌لاتی کوردی هیجگار به‌هیزتر بووه‌. با ته‌ماشای ده‌سه‌لاتداریتی‌ه‌کانی بابلی و ئاشوری و شه‌پۆلی ئیسلامی و شالۆی هاتنی عوسمانی و قاجاری و سه‌فه‌وی و که‌مالیزم و به‌عسیرم بکه‌ین و راستیه‌کانیان پی‌ به‌راورد بکه‌ین.

له‌ کام عه‌قلدا جیی ئه‌وه‌ ده‌بیته‌وه‌ تا ئیستا که‌ سه‌ده‌ی 21 زانییه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ک زمانی قه‌ده‌غه‌ بی‌ت؟! هه‌بوونی نکۆلی لی‌ بکریت و بوونی هه‌ره‌شه‌ی له‌ناوبردنی له‌سه‌ر بی‌ت!!! لای هه‌ر هاوولاتییه‌کی ئه‌م دنیا به‌ ئه‌م چیرۆکه‌ باس بکه‌ جگه‌ له‌ تورک و عه‌ره‌ب و فارس سه‌ریان له‌و زولمه‌ بی‌وینه‌یه‌ی له‌سه‌ر کورد هه‌یه‌ ده‌سورپمی‌ت!!

کاک عه‌تا سه‌ره‌له‌دانی گوتاری کوردی به‌ بازنه‌ی داخراو و به‌رته‌سکی شیعه‌روه‌ ده‌به‌ستیه‌وه‌. ئه‌مه‌ش ری‌ تی‌ده‌چیت به‌وه‌دا که‌ سه‌رچاوه‌ شیعه‌ریه‌کان خیرا و به‌ زۆری بلا‌بوونه‌ته‌وه‌ و له‌لایه‌ن خه‌لکه‌وه‌ به‌ زوویی له‌به‌رکراوه‌ و داگیرکه‌ر که‌متر ده‌ستی پی‌یان

گهشتوو له چاو سهراوهكاني ديكه دا. ههروهك خودى نووسهريش ئاماژهى پيداوه. هه موو قورسايى گوتاره بيگانهكان نه يانتوانيوه سروتهكاني كومهلگاي كورده وارى گهرچى ناكوكيش بوون له گهل خوينا دا له ناو بهرن. بهمه شدا بو مان دهرده كه ويته ديارده كه لتوو ريبه كان، كه پيداويستى ژيانى روژانهى كورد بوون فشارى توانه وه دهرقه تيان نه هاتوو و كورد توانيويه تى بيان پاريزييت. پاشان نووسه زيره كانه له دريژهى نووسينه كه يدا ده گاته ئه وهه قيقه تهى كه يه كئ له هوپه كاني لاوازي گوتارى كوردى له كوئنه وه هه تا هه نوو كه ده گيرپيته وه بو ئه وهى كه گوتارى كوردى له ژير كاريگه ريتى سهراوه نا كوردييه كاندا بووه.

هه لبهت واقعي داگيركراوى و دابه شكراوى و ده ستيوه ردانى بيگانه له بارودوخى ناومالى كورد و فه وتاندى و سپينه وهى هه موو شتيكى كوردى و سه ركوت كردنى هه ر جو له و بزوتيكي كوردانه، دهرئه نجامه كهى ئه وه يه وهك كاكى نووسه ر بوى چوو، كورد هيج كه ره سه و سه رچاوه و مه ترياليكى نه ماوه، په ناى بو هى بيگانه بردوو ه تا هه ر نه بيت خوئ له سايه يدا په نا بدات و بهرگه ي شالوى درندهى ئيره و ئه وئ بگريت و بتوانى به هه ر شيويه كه بيت پاريزگارى له خوئ بكات و بمينييت. ستاتوو داگيركراوى و دابه شكراوى و گه مارودان و هه لكه وتى توپوگرافى كوردستان ده بيت به هه ند وه ربگرييت و له ره هه نده قورس و گران و سه خته كاني و كاريگه ريبه نه ريتييه كاني له سه ر ژيانى كومهلقيه تى و سياسى و ئابوورى و فره هه نكي حالى بين. مروفتيك ده ست و قاچى بېرن و كه وتبيته بهر پيله قه ي سئ چوارپيكي ديكه، تواناى هه لسانه وه و مانه وهى ده چيته دنياى مه حاله وه.

كورد گه ر خاوه نى به لگه نامه و ئه رشيفخانه يه كه له مه ر رابردوو يه وه نه بيت، جيى سه ير نابيت. وهك ده زانين هه تا هه نوو كه ش مؤزه خانه كاني كوردستان سنگ و كه لله ي هاوولا تيبانى كوردستان و كونج و تاقه تاريك و گوپرستانه كانه. ئه وهى پاريزراويشه هه ر ليره وه وه رگيراوه و به ئيمه گه شتوو ه. ده نا كوا داموده ستگاي تاييه ت و زانستگا و په يمانگاي سه ربه خو و ده يان ئينيستيتووتى ته رخان له م بواره دا كار بكه ن به ليكوئينه وه و پاراستنى كوردو لوگييه وه سه رگه رم بن. هه ربويه كا گه له ك جاران قسه له سه ر موعجيزه ي مانى كورد نابيته زياده روى.

ماموستا هيمن سه رگورشته يه كمان بو ده گيرپيته وه و ده لئ: ساتئ له ده مى جه نكي جيهانى ددوه مدا له ريى فروكه كاني شووره ويه وه هه والئ هاتنى ئوردوو سوور بو روژه لاتي كوردستان و ئيران بلاوده بيته وه، هيمن به خوئى و هه له داوانه وه به يانه كه بو باوكى ده باته وه و ده يه وئ مزگيني هاتنى ئه وه له شكره ي بداتئ. كه چى باوكى به ساردى و نيگه رانييه وه هه واله كه ي لئ وه رده گريت و به ده م خوپه وه ده لئ > هه رزن و بزن، چيايه مه زن <. به و واتايه ي بو خو پاريزى روه و چيا هه لدين.*

له به شى پايه كاني گوتارى كوردى دا كاك عه تا پرسيارپيكي گرنگ ده ورووژينييت و ده پرسئ: ئايا به گوپره ي كورد وه كو ئايين كام له م دوانه ده بنه بنه ما و پايه ي گوتارى كوردى، هه مان مه نه جى فيكرى و عه قلئ كه ئيسلام هيئاويه تى يان مه نه ج و فكر و عه قلئى تر كه ئاييني زه رده شتى هيئاويه تى، يان مه نه ج و عه قل و ليكدانه وه يه كى تر له پال ئيسلامدا كه ته سه وفى ئيسلامى له سه ده ي نوزده دا هيئاويه تى؟

دیاره هه‌روا به‌سانایی وه‌لامیکی ئه‌م پرسیارانه‌مان چنگ ناکه‌ویت. ده‌بی‌ت له‌ جوگرافیای رۆشن‌بیری کوردیدا رووبه‌ریکی فراوان بو کارکردن له‌سه‌ر ئه‌م تیزانه‌ ته‌رخان بکری‌ت، ئه‌وجا ده‌کری‌ت گه‌ل‌له‌ی وه‌لامیکی گرد و کو‌مان لا دروست بی‌ت.

به‌شی دووهم ... گوتاری کوردی له‌ شکستی ئایینی زه‌رده‌شتیه‌وه بو سه‌ره‌له‌دانی نووسینی کوردی. ئه‌وه‌ی لی‌ره‌دا شی‌او‌ی ئاماژه‌ پیدان بی‌ت ئه‌وه‌یه که زه‌رده‌شتی‌تی له‌ته‌مه‌نیکی کورتدا بالاده‌ست بووه و ده‌سه‌لات کاری پیکردوو، دوای له‌ده‌ستدانی ده‌سه‌لاته‌که ئیسلام به‌ زه‌بر و هی‌زیکی گه‌وره‌وه هه‌ول‌ی س‌پینه‌وه‌ی شوینه‌واری داوه. چیرۆکی هاتنی سه‌ره‌له‌شکری ئیسلام خالیدی کوری وه‌لید و داگیرکردنی کوردستان و کاولکردنی په‌رستگاکانی زه‌رده‌شتی به‌لگه‌ی زیندووی سیاسه‌تی کاولکاری ئیسلام بووه له‌ کورستاندا. ده‌گی‌رنه‌وه کاتی خالید ده‌چی‌ته په‌رستگاکانه‌وه چه‌ندان کتی‌بی به‌رده‌ست ده‌که‌وی‌ت و چاوی به‌ کتی‌بخانه‌ی مه‌زن ده‌که‌وی‌ت. وه‌ک له‌ په‌یامی ئیسلامدا دانی پیدان نراوه هه‌موو ئاینیک که‌خواه‌نی کتی‌بی پی‌رۆز بی‌ت ری‌زی لی‌ده‌گیری‌ت و هه‌لگرانی ناچار ده‌کری‌ن <جزیه> به‌دن... خالید هه‌وال‌ی ده‌سته‌سه‌راگرته‌نی کتی‌بخانه‌کان بو خه‌لیفه‌ی دووهمی ئیسلام عومه‌ری کوری خه‌تاب ده‌نی‌ری‌ت. عومه‌ریش به‌م شی‌وه‌یه وه‌لامی ده‌داته‌وه: گه‌ر له‌وانه‌ی خو‌مان ناچی‌ت نامانه‌وئ و خو‌گه‌ر له‌وانه‌ی خو‌شمان ده‌چی‌ت خو‌مان زۆرمان هه‌یه و پی‌ویستمان به‌ هی‌چی دی‌که نی‌یه.

به‌ دری‌زایی ئه‌و ماوه‌یه‌ش له‌ سالی 610 کو‌چی‌یه‌وه هه‌تا هه‌نوکه، زه‌رده‌شتی‌تی به‌ر گورزی هی‌زه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی خو‌ی به‌ تاییه‌ت ئیسلام ده‌که‌وی‌ت. به‌م پی‌ودانگه‌ گه‌لیک له‌ بنه‌ماکانی فه‌وتاون و شی‌وی‌یندراون. ئه‌وه‌شی تا ئیستا زانراوه ئافیستا چه‌ند نوسخه‌یه‌ک بووه و له‌چه‌ند په‌رستگایه‌کی جیاوازدا لی‌ره و له‌وئ پارێزراوه و گه‌ل‌ی له‌ به‌شه‌کانی پاش زه‌رده‌شت کو‌کراوه‌ته‌وه.

ئه‌وه‌تا ئیبن به‌لخی له‌ فارس‌نامه‌که‌یدا ده‌ل‌ی: کورده‌کان له‌شکری ئازای ساسانییه‌کان بوون له‌ شه‌ری ئیسلامدا هه‌موویان کوژران و ئاواره بوون. له‌ نامه‌ فرهنگ ئی‌ران گرداوری فریدون جنبیدی به‌لگه‌یه‌ک هاتوو که ئه‌م پارچه‌ شی‌عه‌یه به‌زاراوه‌ی هه‌ورامی به‌جی‌ماوه ده‌ل‌ی:

زۆر کار ئه‌ره‌ب کردنه‌ خاپوور
گونا و پاله‌ هه‌تا شاره‌زوور
ژن و که‌نیکان وه‌ دی‌ل پشینان
مه‌رد ئازاتلی ژه‌روی هونیان
هورمزگان رمان ئه‌تیران کوژران
هویژشان شاه‌رده‌وه گه‌وره‌ی گه‌وره‌کان
ئایی‌ن زه‌رده‌شت مانه‌وه بی‌که‌س
به‌زه‌یی کانا هورمزد و هی‌چ که‌س**

د. جه‌مال ره‌شیدیش رایه‌کی هه‌یه به‌وه‌ی ده‌وله‌تی ساسانی کوردی لو‌پی به‌رپوه‌ی بردوووه. فی‌رده‌وسیش ده‌ل‌ی: له‌شکری سه‌ره‌کی ساسانی کورد بوون و کوژران و فه‌وتان.

لیره دا نابیت ئهوه له بیر بکهین، دواى ئهوه هه موو شیواندن و شالاوانه ی کراوه ته سه ر ئه م ئایینه که چی سیکوچکه ی بیروباوه ری زه رده شتی که له (بیری چاک، قسه ی چاک و کرداری چاک) دا به رجه سته بووه، هه ر به رز راگیراوه و وه ک چرایه کی داگیرساو به رو شنی ماوه ته وه . راستیه کی دیکه ش که شایانی ئامازه پی دانه، ئه وه یه نه ک هه ر زه رده شتی بگه ره گه لی ئایین و ئاینزا و بگه ره نه ته وه و نیشتمانی دیکه له ئاسیا و ئه فه ریفقا و تا راده یه ک له ئه وروپاش به رگه ی شالاوی ئیسلامیان نه گرت. ئه مه ش هه ژموون و کاریگه ری تی به هیزی ئیسلام به هه ردوو باری ئه ری تی و نه ری تی دا به دیار ده خات.

کاک عه تا بالاده ستی ئیسلام ده گی ری ته وه بو ئه وه ی چه یامی ئیسلامی له رووی رو حی و دنیا یه وه به رنامه یه کی ته و او چه ر و ده وله مه ندی پی بووه، به زووی توانیوویه تی لای کورد و هه لگرانی تری ئایینی زه رده شتی جیگای خو ی بگری ت و ئه و بو شاییه رو حییه ی که پی شتر په یامی زه رده شتی داگیری کردبوو ئه م بیگری ته وه و له ماوه یه کی میژووی کورتدا کورد بچی ته سه ر ئه و ئایینه نوییه .

میژوو ده یگری ته وه که واکورد هه م به رگری کردوو و هه میش ئاره زووی بووه پاریزگاری له ئایینه که ی بکات. هه لبه ت هه شبوون دواى شیواندن و به خراب به کاره ینان و لیكدانه وه ی زه رده شتی و هه لسوکه وتی ناله باری لایه نگرانی ئه م ئایینه، ئاره زووی ئاینیکی نوییان کردوو و به پیر ئیسلامه وه چون. له هه موو باریکدا زور گران بووه کورد له ژیر باری ئیسلامدا راست بیته وه و خو ی راگری ت. ئالی ره وه ئیسلام و زمانی عه ره بی و کولتور و گو تاره کانی له و پرۆسه داگیرکارییه دا گرانی خو یان له سه ر ره هه نده کانی کوردبوون به قورسی داناوه. ئیدی گه ر کورد له و میانه دا خاوه نی گو تاریکی گشتگیری ته وحیدی ئیسلامی و گو تاریکی شه رمن و شاره و ی نه ته وه یی کوردی بووبیت وه ک ئه وه ی که کاک عه تا دروست بو ی چوو، ئه وه به لگه نه ویسته و کتومت حاله ته بنده ستیه که به ره مه ی هی ناوه. من پی م وایه ئیسلام ده یویست دابونه ری ته کانیشمان له کۆنه ستدا بسپرته وه و نه هیلی و به هی خو ی جیگه که بیان پر بکاته وه، به لام کورد ملی نه داوه و زوران بازی له سه ر کردوون و سه ره نه نجام هه ر پاراستوونی. وه ک له میژوودا دیاره کی شه ی کورد هه ر له ده می ئیسلامدا له سه رده می خه لیفه عومه ر و ده وله تی ئه مه وی و عه باسیدا به ر شالاوی به ئیسلامکردن نه که وتوو، هه ردوو ده سه لاتی نا عه ره بی پاش ئه مانیش سه فه وی و عوسمانلی هه ر دریزه پی ده ری یاسا و سیاسه تی ئیسلام بوون له سه ر کورد. به واتایه کی دیکه کوردستان له میژه ئه نفال ده کری ت و هیچ ولاتی ک نییه هی نده ی کوردستان مهیدانی شه ر و پی کدا هه لپژانی هی زی ده ره کی بوو بیت. کوردستان جوگرافیا یه کی بی په رژی نی سیاسی و سنور نادیار بووه. میژوویه کی نیو تاریکستان و جه نگه لستانی نه نو سراو و شیویندراوی تی دا به ره م هاتوو. ژیا نی ماکی و مینوکی کورد له ژیر باری بنده ستی و زولمدا گو رانی گه وره ی به لادا براو و ئه تکبووی ئه وانی دیکه ی به خو وه گرتوو.

بوچی هی زی ک بیان سه رکرده یه کی به هی ز هه لنه که وت بتوانی ویست و خواسته کانی کورد له دروشمی سه ره خو ییدا فورمه له بکات تا خو له و باره ناسروشتیه رزگار بکه ن؟! ئه و پرسیاره بو ئیستاش ره واجی خو ی هه رماوه. به مه شدا ده رده که ویت که واکورد له رووی سیاسی و هوشیاری

نهتهوهیبیهوه ههمیشه شکستخواردووی دهستی ئهقلییتی ساده و دهروونی کراوه بووین و بیرمان کهم بهلای خویمان و بهرژهوهندییهکانمان دا لهکاردا بووه .
 کاتیکیش کاک عهتا داوا دهکات: سهراچاوهی گووتاری نهتهوهیی و پایهکانی دهبی بریتین له رهسهنایهتی و رهگ و ریشهی نهتهوه و بهرهه می فکری و عهقلی نهتهوه و به زمانی نهتهوهش بییت... ههربویه دیسان دیینهوه سهر ههمان پرسگهلی نهبوونی دهسهلات و ههرهشه لهسهر بوون و زمانی قهدهغهکراو هیچی پی بهرهه م نایهت. حالی کورد وهک گووی یاری نیوان ئهم دهسهلاتانه بووه و ههریهکه و له لایهکهوه و بهجوړیک لییداوه .
 ماموستا هیمن لهم رووهوه له شیعی دواروژی رووناک دا دهلی:

له میژ بوو ههقی کورد دهخورا به فیرو
 له میژ بوو کورد بوو دهیکرد شین و روړو
 له مهیدانی شــــــــهقینی دوژمن دا
 سهری سهرداری کوردی بوو وهکوو گو

ههرگیز له کوردستاندا ئارامی و ئاسایش و ژیانیکی ئاسوده نهبووه. به دووری نابینم کهوا له ترس و لهززی ئهم ههموو ههرهشانه بووبییت، وا کورد رووه و ناوچه شاخاوی و ئهشکهوتهکان و شوینه سهختهکان ههلاتوو و به ناچاری لییان نیشتهجی بووه. ئهمهش له ژیانی شارستانیتی دوور دهخاتهوه و دهرهتانی خو سازی و بیناسازی و دروستکردن و تهنانهت بیرکردنهوهشی لی ته نیوه. ئیین خهلدون دهلی: له شارنشینیدا عهقل له هیزی لهش به برستتره .

با سیاسهتی درپدانه و نامروفانه و شالای ئهنفالی ئهم چهند سالهی دوایی بهینینهوه بهراچاوی خویمان ... ئهنفالکراوهکان و ئهوانی دیکهش دهبییت توانای تووماری چییان ههبوو بییت؟! یان دهرهتی کام بیرکردنهوهیان ههبوو بییت؟ بیگومان هیچ .

نهتهوهی داگیرکراو... دامودهستگای بهپروهبردنی خو نییه، سیسته می خویندن و پهروهدهی نییه، ههرهشهی لهسهره و هیزی خو پاریزی نییه و بهرهنگاریی و داکوکی له زور شت پی ناکرییت. بهم جوړهش ناتوانی گووتاریک بهرهه م بیینی و بهدهست نهوه له دوای نهوه بگات. که ئهمهش حالوباره که بییت وا سهراچاوه و بهلگهنامه و ئهرشیفخانه نابییت و گهر ههشبییت لاواز و سست و کرچوکال دهبییت. ههر ئهم ههقیقهتهیه کاک عهتا کردوویته پرسیاریکی گرنک:

ئایا لاوازی گووتاری کوردی په یوهندییهکی گهوهه ری نییه به سهراچاوه و پایهکانییهوه؟
 به دلنیا ییهوه ئهمه هوکاریکی هیجگار سهرهکی سستی و بیهیزی گووتاری کوردییه. تاکی کورد که رهسهی خو مالی توومارکراو و ئهرشیفی وهک سهکوویهک نهبووه، تا لییانهوه بهره و دونی هزر و مهعریفهیهکی بالا سهرکهوویت.

له بهشی سییهمد... گووتاری کوردی لهسهرده می میرنشینهکانیشدا، کاک عهتا پیی وایه مادام گووتاری ئهو سهردهه ممان ووتاری خیل و میرنشین بووه، وا کورد نهگهشتوته قوناغی دروستکردنی نهتهوه. برای نووسه رگهشتیکی دریز به میژووی میرنشینهکانی کورد دا دهکات و

رهخنه لهوانه دهگریت که ئەم دەسهلاتانه به حکومت و دهولت ناوزهد دهکهن. لهو نیوهدا دهگاته لای سهلاحه دینی ئەیووبی و پپی وایه نابیت دهولتی ئەیووبی به دهولتییکی کوردی دابنریت. بهلگهی زۆر بو ئەم دیاردهیه دینیتیهوه. تا دواچار خۆی دهنووسی کهوا: لهرووی راستیشهوه ناکرئ لهو قوناغهدا داوا له ئەیووبی بکریت که نهتهوهیی بیت یان ههلگری بهرنامهیهکی ناسیونالیزمی کوردی بیت. پاساوی بو ئەمهش هینانهوهی تیزییکی مارکسیزمه که دهلی: ناسیونالیزم بهرهمی قوناغییکی تاییهتییبه له پهرهسهندنێ کومه لایهتی ئەویش قوناغی دهرکهوتنی چینی بوژروایه واته بهرهمی شوړشی پیشهسازییه.

بهداخهوه کاک عهتاش وهک زۆر له چهپ و مارکسستهکانی تری کوردستان دهیانهویت ئەم قالبه تهنیا به سهر کورد دا بپرئ. ئاخهر کهی فارس خاوهنی شوړشی پیشهسازمی بوون لهو سهردهمهدا؟ ئەرئ عهره ب کوا لهسهردهمی خهلیفه عومه ر و دهولتی ئەمهویدا به قوناغی پیشهسازمی گهشتبوون؟ باشه کاک عهتا دهتوانیت بلئ ئەوانه ههلگری رهگهزی ناسیونالیزم نهبوون؟! ههر خودی کاک عهتا دهنووسی له روانگهی بیرمهندانێ کومه لاسی مؤدیرنهوه ناسیونالیزم بهرهمی مؤدیرنیتیه.

جاری قسه لهسهر بوچوونی مارکسیزم زۆر کراوه و لهزۆر شوینی دیکه وهلامدراوتهوه و بهپهرچی هیپۆتییزهکانی دراوتهوه، لام سهیر بوو کاک قهراخی بهو تیزه سواوه بهلگه بو شوڤه نویکانی دینیتیهوه!!! ئەوجا بوچوونی مؤدیرنهش لهسهر پهیدا بوونی ناسیونالیزم لهرووی میژووویی پستی پئ نابهستریت چونکه ناسیونالیزم لهپیش سهرهه لانی شوړشی گهورهی فهره ناساشهوه ههبووه. بهدهیان لیکۆلینهوه ههیه و ئەم راستییه دهسهلمینی. فهره نسی و ئینگلیزی و سکۆتلهندی و پورتوگالی و هۆلهندی پیش شوړشی ناوبراو و نهتهوه و خاوهن دهولتیش بوون. ئەو شوړشه پتر پرسه بنچینهیهکانی ههبوون و بهرزه وهندی پاریزی لای نهتهوهکانی ئەوروپا تهقاندوه و له چوارچیویهیهکی نویدا باستر بهرجهستهی کرد. ئەو شوړشه مامانی ناسیونالیزم نییه وهک گهلی کهس پپیان وایه. خو له نیو خوڤماندا بهرهمهکانی خانی و شهرفخان و دهیان دیارده و سهرچاوهی تر لای گهلانی روژههلات به چهندن سهده پیش مؤدیرنه ناسیونالیزم ههبووه.

نووسهر ههر لهم بابتهدا دوا شوړبوونهوه لهباسه کهدا دیته سهر خالیکی ههستیار و ووروژاندنی مهسه لهیهکی دیکه میشتومر لهسهر کراو و دهلی: یهکیک له کیشه دیارهکانی ناسیونالیزمی کورد له سهرهتای دهرکهوتنییهوه تاکو ئیستا ئەوهیه که بهبی زانینی ناسیونالیزم و بهبی ناسینی خویی و بهبی بوونی گوتاریکی کراوهی ناسیونالیزمی دواوه و بهردهوامیش له رهخنهگرتنیکی عاتیفانهدا بووه بهرانبهر به گهلی کورد و به بزوتنهوهکانی، بو نمونه (کازیک) که خوی به حیزببکی ناسیونالیستی کورد زانیوووه و بهدواي ئەویشدا (پاسۆک) که خوی به ههلگری ههمان بهرنامه زانیوووه... خاوهنی گوتاریکی کراوهی زانستی ئەوتۆ نهبوون که گهوههری پرۆزهی نهتهوهیی کورد له خو بگریت بهلکو به پیچهوانهوه خاوهنی گوتاریکی عاتیفی داخراوی تاک رهههندی مهودا تهسک بوون و نهیاننوانیوووه لهسهر جوگرافیای کوردستان کهسیتییبهکی دیار و جهماوهری یان تهنانته کهسیتییبهکی نوخبهیان ههبیت.

گریدانی ئەو روژگارە بەو پێوانانە بە ئیمروو و لێنۆرین لە دوو پارتنی (کارژیک و پاسۆک) بەو شیۆهیه لام وایە لای کاک عەتا نەپێکانی راستییەکانی لیکەوتۆتەو. ئەم بابەت و بۆچوونە دەکریت بەسەر بەخۆ بە دەیان لیکۆلینەوێ لەسەر بکریت. من بە دیدی خۆم و لەم گۆشەیهو بە کورتی لەم وێستگەیهدا ئیستیک دەکەم.

ناسیونالیزمی کوردی و بە نموونە پاسۆک:

1- ناسیونالیزمی زانیو ... گەر تەماشای پێرەو پرۆگرامی پاسۆک بکریت و بلاوکراوە و بەیاننامەکانی بکەین لە 33 ژمارە گۆفاری ئالای سووری کوردایەتی و چەندین ژمارە روژنامە سەر بەخۆیی و گۆفاری روانگە ئازاد و دەیان بلاوکراوە تر و خەباتی روژانە پاسۆک بکەین، هێلەگشتی و بنەما سەرەکییەکانی ناسیونالیزممان بە روونی بەرچاو دەکەوێت. گەر ئامانجی سەرەکی لای ناسیونالیزم داوای یەکییەتی و تەبایی ریزەکانی نەتەو و بیی، وا پاسۆک قورسای بیی و کاری بۆ ئەم ئامانجە بوو و گەلەك جارن دەستکەوتی گەرە لە پێناوی ئەم راستییانەدا لە دەست داو و رەتکردۆتەو. شەهید قاسملۆ لەم روووە دەیگوت بارەگاکانی پاسۆک بوونەتە بارەگای نەتەو یەکگرتووکان بۆ چارەسەری کێشە نیوان حیزبە بەیەکدا هەڵپێژاوەکانی کورد. کاتی پاسۆک ناسیونالیزمی زانیو و داکۆکی لێ کردوو و پەپرەوی کردوو، باری سیاسی و ئیدیۆلۆژی لە کوردستاندا لەو پەری وێرانەبیدا بوو. پاسۆک بە کۆمەلێ دروشمی نیوونە نەتەو یەکیانە هاتە مەیدانەو، گەر پوازی ناوخوا لیکەرابا و هەندیک سەران پاسۆک لە پێدەکردندا واقعیتەر بوونایە، باری کورد دوور نەبوو بە جوړیکی تردا بشکایەتەو. دروشمەکانی { کوردستانیکی ئازاد گەلیکی یەکسان، پێش ئەوێ هەر شتی بین دەبی کورد بین، کوردستان تەنها مۆلکی کورده، تا ملکەچی پەکی نەخستووین با بۆ ئازادی یەکگرین و جەماوەر سەرچاوەی بوون و دەسلاتە } دەشیی بەس بن بۆ سەلماندنی جەوھەری ناسیونالیزمی پاسۆک و تیگەیشنی لەو چەمک و ریبازە. بەلام کاتی بە هەموو دەستاویژەکان تیکرای ریگا سەرەکییەکانی خەباتی لیدەتەندریی و خوینی تاکە تاکە هابیرانی حەلال دەکریت و لەسەرۆک و سکرتری بەشیکی حیزبەکانەو تا هەندئ ئەندامی دیکە خۆفروش سیخوپی بەسەر دەکەن و بە مەترسی لەقەلەم دەدن بۆ داگیرکەران پێش خویان! بپاری مەکتەبی سیاسی لایەنی کوردستانی هاوپەیمان هەبوو گەر پاسۆک لە ژمارە و قەوارەیکە تاییەت تپپەرن دەبی لیبدرین. دەی ئیدی هیچ دەرفەتیکی بابەتی بۆ هەلسوران دەمینیتەو.؟! پاسۆک زۆر خوی لە کێشە و ململانئ و شەری کوردکوژی پاراست و دوور خستەو، وەلئ بە بریار و نەخشە تاییەتیو تییان گلاند. ئەم راستییانە شیای قسە و شروقهی زۆر زیاترن و ئامانجیش لیرەدا گاسنەکردنەو یان نییە. بەلکو مەبەست بەسەرداچوونەوێ رووداوەکانە و نیشاندانیانە بە کاک عەتا و هەموو ئەوانە دەیانەوئ تیشکیکی رووناکی بخەنە سەر ئەو روژگارە سەخت و دژوارانە. هەرچەند پیم وایە برای نووسەر بەووردی ئاگاداری ئەم میژوو بیی، بەس بۆ خوی لئ نەبان کردوو، ئەمە پرسیری سەرەکییە و وەلامی لای کاک عەتا ئاساییەکانە؟ . راستییەکی دیکەش لیرەدا بییە قسە،

ئەویش وەك كاك عەتاش باوەری پێیەتی، دەستەبژیری سیاسی - نەتەوویی کوردی - بە سانایی و بی گرفت نابنە خاوەن هیژیکی تۆکمە ی کاریگەر. پاسۆک و کەسانی نەتەوویی تەنھا بەر گورزی گرانى داگیرکەرەن نەکەوتوون، بەلکۆ لەلایەن هیژ و حیزب و کەسانی ناوخواشە رووبەرۆوی دژوارترین سیاسەتی ناحەزانە بوونەتەو.

2 - خاوەنی گوتاریکی کراوەی نەتەویش بوو. وەك لەسەرئ ئامازەم پێدا، تەنھا تەماشاکردنیکی ئۆرگان و بلاوکراوەکانی پاسۆک بەلگە و دیکۆمینیتی هەبوونی گوتاریکی نەتەوویی رووگەشی کراوە بەرچاوە دەکەون. دەشی ئەو نمونە بەس بیّت کە بەدریژیایی سالانی خەبات تا ئیمپروۆش لە باشترین پەيوەندیدا بوو لەگەڵ هیژ و پارتیکی سیاسی وەك پارتی کۆمەنیستی کوردستان کە دید و بنەما فیکرییەکانی لە زۆر خالدا لە پارتیکی نەتەوویی وەك پاسۆکە دوورن. ئەمە هەم پەسەندکردنی رای بەرانبەر و هەم هەستکردنە بە پێداویستی هیژ و هزری تر و هەم کرانەووی پراکتیکیشە بەرووی ئەوانی دیکەدا تا ئەو شوینە نەکەونە سەنگەری داگیرکەر و دۆژمنانەو. گرفتی پاسۆک کەم دەرامەتی و نەبوونی دەستگای راگەیانندی پێویستی وەك رادیۆ بوو لەو سەردەمەدا، تا بتوانیّت کاریگەرەنە و راستەوخۆ دەنگی بە جەماوەر بگات. کۆ دەلی ئەویشی هەبوایە لە مەکتەبی سیاسی یەکی لەو حیزبە کوردییانەو ئامیژیکی هانیهانی نەدەخرایە سەر بو ئەویشی دەنگەکە بە میللەت نەگات؟! کاک عەتا بو ئەم کتیبە بەتایبەت و زۆر لە بەرەمەکانی دیکە یان ئەو تەها هیچ سەرچاوە و بلاوکراوەیەکی پاسۆکی نەخویندۆتەو و قسە ی پروپاگەندەچیانی ناحەزی کوردایەتی کردۆتە بنەمای نووسینەکە ی یاخود مەبەستیکی خۆی لەپال ئەم کارەیدا حەشارداو!! دەنا وەك راستی دەیتوانی ئامازە بە سەرچاوەیەك لە بلاوکراوەکانی پاسۆک بەدات یان کازیکی بو ئەویشی بو مان دەرکەویّت برای نووسەر چاوی پێیان کەوتوو. من بە دڵنیاییەو دەلیم کەوا کاک عەتا بەهەر بیانوویەك بیّت نایەویّت پێمان بلێ چاوی بە چ بلاوکراوەیەکی پاسۆک یان کازیکی یان نووسەرە دیارەکانیان کەوتوو و دیت لەخۆرا قسەشیان لەسەر دەکات.

من لیڕەدا دەتوانم ئامازە بەدەیان ووتار لەژێر سەردییری: رازیکی کوردانە، قوتابخانە ی پاسۆک و بانگی لەسەنگەری پاسۆکەو و لەهەمووش چەترشادەمارە سەرەتاییەکانمان، کە لە ژمارەکانی (ئالای سووری کوردایەتی) دا بلاوکراونەتەو بە نمونە بەیئەمەو لەسەر هەبوونی گوتاری نەتەوویی لای پاسۆک، گرفتی پاسۆک تەنھا لە میکانیزمی گەیانندنەکەیدا بوو. بی حاشالیکردن ئەمەش کە ماسییە و ئیمە بەر لە کاک عەتا پێی لی دەنیین. بەدەر لەمانەش بەدەیان بلاوکراوە ی وەك: پاسۆک لە کلاوژنە ی دروشمەکانییەو، پاسۆک لە چەند دیریکدا، مەلۆیەك لە خەرمانی بیری پاسۆک، چەند سوالیەك لە خەرمانی بیری پاسۆک و پرۆگرامی پاسۆک و حوکمی زاتی و مەسەلە ی کورد و چەندانی دیکە ی لەم سەرەرییەدا بلاوکردۆتەو. کازیکی سالی 1974 داوای پیکهینانی بەرە ی کوردستانی لە کۆمەلە ی مارکسی - لینینی کوردستان و سەرکردایەتی ناوەندی - قیادە مرکزی - پارتی کۆمەنیست کرد و دەیان هەول و کۆبوونەو کرا هەرس هەمووی رامالی.

پاسۆک دوای هه ره سی شوڤشی ئه لول به نامه ی - به ره ی کوردستانی هاوتا - ی پیشکشی لایه نه سیاسیه کانی ئه و سه رده مه کرد و چه ندین دیداری له گه ل شاسوار جه لال - شه هید ئارام نوینه ری کۆمه له وه ک به هیترین بالی ناو ی، ن، ک و سه رگۆره پانی خه بات بو ئه م مه به سته کرد. وه لئ کس به ده نگ بانگه وازه که یه وه نه هات. له بری ئه وه سه رگه رمی خه ونی پارتی پیشه و و پاله وانی گۆره پان و زه خه ونی ئیدۆلۆژی م. ل و شته هایه کی نه زۆکی تر بوون. به لئ له و رۆژگاره سه ختانه دا پاسۆک به م بنه ما هزری و روانگه ی کوردانه وه رسکا و خه لکانی دیکه ش خه ریکی وه رگێرانی دوا نامه کانی لینین و چه پکی له قسه کانی ماو و مامۆستا مه سعود و وته نی باسی پرۆلیتاریایان له قه رناقه و پشتنانشان سه ره تا بو شوڤشیکی عیراقی و دواتر بو نه خوینده وار و هه ژارانی کورد ده کرد.

با کاک عه تا سه ره تا سووژنیک بکات به لایه نه کانی دیکه دا ئه و جا ده رزییه کیش به پاسۆک دا.

کاتی ده لئین ئه م بلاوکراوانه وه ک پیویست به رده سته کس نه که وتوون، به و مانایا نییه ته نها بو خۆمان بوو بیته، چونکه له ریگی ریزه کانی ریخستن و هیزی پیشمه رگه ی پاسۆکه وه ده رفه تی بلاو بوونه وه بیان به ریژه یه کی باش هه بوو و به تاییه ت بو لایه نه سیاسیه کان نیردراوه و ئه وان و په رۆشخۆرانی پرسی کوردایه تی لئ به ئاگا بوون. گریمان به ریز کاک عه تا بو بابه تی نووسینه که ی کاتی خۆشی چاوی به مانه نه که وتبیته، وا ده ی توانی له ئیستادا به سانای بی لیکۆلینه وه و شروقه کانی پشتیان پی به سته تیته.

3 - قاوی سیاسه تی کۆلۆنیالیستانه ی داگیرکه رانی زیاتر داوه له وه ی به سۆزه وه ره خنه ی له بزوتنه وه ی کورد گرتبیته. به راستی نامه ویت له سه ر ئه م باسه ئاوها په لپ له کاک عه تا بگرم و به دوای به لگه دا بگه ریم بو پوچه لکردنه وه ی ئه م بۆچوونه بی بنه مایانه. پاسۆک به وه ناسراوه له به یان نامه ی خۆشی و ناخۆشیدا و له بلاوکراوه ی میژووبی و ته نانه ت ئه ده بیشدا جیه کی بو له قوادانی سیاسه تی درنانه و نامرۆقانه ی داگیرکه ران و نوکه رانیان کردۆته وه. یه کی له دیارترین پرهنسیه کانی په روه رده یی لای پاسۆک کارکردنه له میژوودا. له م دیده وه نیشتمانی داگیرکراو و دابه شکراو و سته م و مالویرانی و ژیان پیر له مه رگه ساتی نه ته وه له سه رده سته ی داگیرکه راندا ئاماده گی به رده وامی نیو هزر و کارکردن و هه وینی سیاسه تی پاسۆکه. پاسۆک هه ر گله یی و ره خنه و گازنده ییه کی له لایه نه کانی تر هه بوو بیته و هه بیته، په یوه ندی به م خاله جه وه هرییه هزریبانه و پرسه ستراتیژییه کانه وه هه بووه و هه یه. به لئ پاسۆک هه رده م قاوی سیاسه تی ئۆتۆنۆمیخواز و داگیرکه رچیتی و ئایدۆلۆژیخوازانی ناواقعی و لاده ران له ریبازی کوردایه تی و به رژه وه ندییه بالاکانی نه ته وه ی کوردی هه ر حیزب و لایه نیکی کوردی له چوارچیه ی لۆژیککی به رژه وه ندپاریز و دوور له بارگرژی و شکانه وه ی به قازانجی داگیرکه ر و دوژمنانی کورد گرتووه و پیاده ی بۆچوونه کانی کردووه. جیی سه یر نییه که وا له به ر رۆشنایی ئه م راستییانه دا هه تاکو ئیمرۆش باشتترین په یوه ندی له گه ل سه رجه م ئه و هیزه ئایینی و چه په سه ربه خۆییخوازه کانه هه یه له سه رانه ری کوردستاندا و پالپشتیان لی ده کات.

هەرچی دەربارەى ئەوەى لەبرى کازیک و پاسۆک هەلگری گوتاری کوردی بن، بارزانی سەرکردایەتى بزوتنەوہى کردووہ و هەلگری گوتاری کوردییە، ئەو بەراورکردنە بۆ سەردەمى بوونى کازیک راستە و هۆکارى خۆشى هەيە. سالى 1963 لەسەر بنەمای ریکەوتن و لە پیناوی سەرخستنى بزوتنەوہى رزگاربخوای کورد دا کازیک پشتیوانى لە بارزانی و شۆرشەکەى کرد. دەى تۆ بلیى کاک عەتا لەوہ ئاگادار نەبیت کە بارزانی و شۆرشەکەى لە ئازارى 1975 هەرەسیان هینا. پاسۆک لە ئەیلوولى 1975 دا رسکاوه، بارزانی ئەو کات بوونى لەسەر واقعى خەبات نەبوو. لە راستیدا نکۆلى لە رۆلى بارزانی ناکریت و هاوبیرانى نەتەوہییش بە هەموو توانایەکەوہ پشتیوانى شۆرش و بارزانیاں دەکرد. ئەم هەلکەوتوى و بێرکردنەوہیە هیچ ئەلتەرناتیفیکى تری قبول نەدەکرد. سەربارى ئەمەش کازیک رەخنە و تییىنى لەسەر گەلى پرسی گرنگ هەبوو و بە دیکۆمینتیش کراوہ؟ لە نیوان کازیک و بارزانیدا - بلاوکراوہى کازیک. رۆلى بارزانی وەک کەسایەتیەکی دیار و هەلکەوتوى نیو میژووى رووداوہکانى کوردستان و پایەى بنەمالەى و لیوہشاوہى و کارىزمایى خۆیشى لەو میانەدا سەرباربوون بۆ هەلگرتنى گوتاری کوردایەتى. کارىگەراییەکەش زیاتر لەرووى لەشکرى - هیزی پيشمەرگەوہ - بوو نەک لەرووى ہزرەوہ، بەواتایەکی دیکە هیز بریاردەر بوو نەک بىر. پارتى هەتا هەنووکەش بەجۆریک پەپرەوى لە ریبازى مارکسى لینینى دەکات و کەم و زۆر قەوانى عیراقچیتى لیداوہ و لیدەدات و مەحالە بۆن و بەرامەى سیاسەتى دامەزراندنى دەولەت وەک ستراتیژى نەتەوہى لای پارتى هەست پى بکریت، لە کاتیگدا هەلگرانى بىرى نەتەوہى بە کازیک و پاسۆکیشەوہ بە قورسى کار لەسەر ئەم پرسە دەکەن و تابووى باسکردنیاں لە ئەدەبى سیاسى دواى جەنگى جیہانى دووہمەوہ شکاند. پیم وایە ئەم چەند خالە بەس بن بۆ ئەوہى براى نووسەر بزانی کى هەلگری بىر و بەرنامەى گوتاری کوردییە. پاسۆک کوردى بە نەتەوہ زانیوہ بۆیە بە کەمالى ئیسراحت قسەى لەسەر ناسیونالیزمى کوردى کردووہ و دروشمى نیوہندى، (کوردستانیکى ئازاد گەلیکى یەکسان)ە.

شایانى وەبىر هینانەوہیە ساتى پاسۆک پەپرەوى لەم ریباز و بیروباوەرە کردووہ، بەشیکى باشى هیزە سیاسییەکانى کورد و دەسگا دەهۆلکوتەکانى ئەو ساتەیان بەسەدان ناووناتۆرەى عەرەبکوژ و دژە ئیسلام و شۆفینى و تەنانەت نازیتیاں دەدایە پال هەلگرانى بىرى کوردایەتى و جەماوہرى کوردیاں بە دەیان شیواز لە دژى هاندەدا. پۆلیتبیروى لایەنى سیاسى هەبوو هەر بەیانیکى پاسۆک دەرى کردایە، دەهاتن دەکەوتنە ژماردنى ناوى کورد و کوردستان تا بزانی چەندجار بەکارهاتووہ و ئەمەشیاں بەگەورەى بە نەنگى لەسەر کوردایەتى ئەژمارد دەکرد. خۆشیاں تەنانەت لە بەیاننامەى یادى جەژنى نەتەوایەتى نەورۆزدا پەلامارى ئیمپریالیزىمان دەدا و بە شان و بالى شوورەویدا هەلیان دەدا و پەسنى حافز ئەسەد و خومەینى و ستالین و هتد یان دەکرد... سەرکردەمان هەيە نەک هەر خۆى و حیزب و بەناو شۆرشەکەى بەقەرزارى داگیرکەرەن دەزانى، بەلکو هەموو کورد بە قەرزار و سوپاسگوزارى حافز ئەلئەسەد دەزانى هەر لەبەرئەوہى دالەدى خۆی و حیزبەکەیان لەشام داوہ... بەکورتى وەک کاک عەتا پیمان دەلى و هەموان دەزانین دروشمى سەربەخۆی و دەولەتى نەتەوہى جەوہرى ناسیونالیزمە. لەمەدا هیچ کەس و لایەک بەر لە کازیک و پاسۆک

نايه نه وه، ئیدی تیگه یشتن و متمانه بو هیچ کهس و شتی نامینیته وه ساتی ئهم راستییانه بو مه بهستی دیکه ده شیویندریت.

له نیو ئه و گه شته شدا که به میرنشینه کوردییه کان (ئه درده لان، سوران، بابان و بادینان) دا ده یان کات برای نووسهر ئامازه به وه ده کات که وا ئه و دامه زراوانه به ره می هه لومه رچی لاوازبوونی ده سه لاته کانی ناوچه کهن واته فارس و تورک. سه رجه م ئه و گووتاران هشی له لایه ن ئهم میرنشینه وه به ره هم هاتوون ره نگدانه وهی عه قلیتی خیله. دواتر پاساو بو ئه وه دینیته وه که له روزه لات و هه ندی شوینی ئه و روپاشدا له و ده مه دا ناسیونالیزم ئاماده گی نه بووه. ئه مه ش چونکه کاک عه تا باوه ری وایه ناسیونالیزم به ره می مؤدیرنیته یه.

خالیکی دیکه ی وروژاو له لایه ن کاک عه تاوه بریتییه له وهی سیسته می ئابووری فیو دالی له کومه لگای کوردیدا نه بوته خاوه ن ناسنامه و ئهم هوکار و خاسیته ش وای کردووه له بری ده ولته تی فیودال میرنشینی فیودال دروستکراوه و ئهم میرنشینه هشی له سه ر جوگرافیا و نه سه بی خیل دروستبوون و توانای به زاندنی سنووری خیل و جوگرافیا که یان نه بووه و گه ر بوویتیش واته نیا له ریگای شه ر و داگیرکردنه وه بووه نه ک له ریگای یه کگرتن و یه کبوون و یه کیتییه وه.

ئهم خویندنه وانه ی کاک عه تا گه ر له گه ل بوچوونه کانی شیدا نه بین واهه ر کومه لی راستی و فاکتی گرنگ له خو ده گرن و شیای کار له سه رکردن.

به ر له کو تایی ئهم به شه باسیکی ههستی نه ته وهی و هو شیاری نه ته وهی و جیاوازییه کانیان ده کات. ئه و باوه ره ی به سه ر نووسه ردا زاله ده لی: ده رکه وتنی نه ته وه به ره می قوناغیکی دیاری په ره سه ندنی کومه لایه تییه و به گویره ی کومه لگای کوردی له قوناغی ده سه لاتی میرنشینه کاندایا به چه مکی نوئ (نه ته وه) پیکنه هاتووه. نووسه ر پیی وایه نه ته وهی کورد نییه بویه مانایه ک نامینیت قسه له سه ر ههستی نه ته وهی بکه یین. پییم وایه ئه مه یه کیکه له دزیوترین بوچوونه کانی کاک عه تا له م به ره مه ییدا. پییاسه ی نه ته وه بوون ئاشکرایه و ده میکه کو تایی به مشتومر له سه ری هاتووه. له دوای نیوه سه ده یه ک زیاتر له بگه ره وه برده ی گه رم له سه ر کورد ئومه یه یان نا له گه ل کومه نیست و مارکسییه کاندایا تازه به تازه کاک عه تا ده مانباته وه بو سه ر هه مان باس. په یوه ندی ئالوز و نیوه خیله کی و دواکه وتووانه ی کورد له نیو یه کتردا، به ره می باری سیاسی کوردستان بووه وه ک نیشتمانیکی زیاتر له 2000 ساله کولونیالکراوه، نه ک پییاسه ی نیو کتییه کان و خه یالی تیوریسته کان.

به شی چواره م گو تاری کوردی له سه ده ی نو زده یه مدا، راپه رینی به درخانیه کان.
به شی پییجه م گو تاری کوردی و گو تاری ته سه وف له سه رده می میرنشینی باباندا.

نووسه ر پیی له سه ر ئه وه داده گریت که وا گو تاری کوردی له پرۆسه ی گه شه کردنی خویدا نه ییتوانیوه ده ولته ت دروست بکات. له بری به ئه نجام گه یاندنی ئهم ئه رکه میرنشینی هیناوه ته کایه وه. ئهم میرنشینه خاوه نی گو تاری ناوچه گه ریتی و خیلایه تی سنووردار بوون. پرسی ته سه وف به گشتی جو ریکه له ئوپوزیسیون بوون له شیوازیکی نیگه تیقدا. نووسه ر به چری

لهسه ر سیماکانی تهسهوف و پهیوهندی لهگه ل گووتاری خیلایهتیدا رادهوستی. پئی وایه گووتاری تهسهوفی کوردی هه لگری هیچ سیمایهکی فیکری و مهعریفی نهبووه. به تاییهت کاتی دهلی: سه رچاوهکانی ئەم گووتاره نا کوردی بوون و له ئیسلامهوه وهرگیراون. نووسه ر لهمه دا گومانی لا دروست ده بیته کهوا فکریکی کوردی هه بوو بیته بیان هه لگری پروژهی ریئیسانس و رابوونهوه بیته. کاتی ههست دهکات ئەم 3 ئاراستهیه گووتاری خیلایهتی، قادری و نهقشبهندی نهیانتوانیوه یه کبگرن و گووتاریکی نهتهوهیی پیکبهینن. تهسهوفیش له کوردستان دابهشی قادری و نهقشبهندی بووه. قادری گووتاریکی داخراوی تاک رههندی توندوتیزه و نهقشبهندی خاوهنی گووتاریکی هیمنی دهست له دنیا شووردووی به چاوی قوربانی سهیری خو کردووه.

بهشی شهشهم گووتاری ئەدهبی لهسه ردهمی باباندا.

نووسه ر باسیکی کورتی سه رهتای ده رکهوتنی نووسینی کوردی دهکات به زاری گورانی لای باباتا هیری هه مه دانی، که خوی له شیعر و شیعریش به کیشی پهنجهی فولکلوری لهسه ر کیشی (گاتاگان) په یامی ئایینی زه ردهشتی به رجهسته دهکات. لهسه ردهمی باباندا و لهسه ردهستی نالی و سالم و کوردی کوده تایهکی سپی بهسه ر باره دا دیته و ده گه رینهوه سه ر کیشی عه رهبی و فارسی. بهمهش رهسه نایهتی کوردی دهرووخیندریته و توخمیکی نا کوردی جیگا کهی پرده کاتهوه. لهم خویندنهوه بهسه لیهیهی کاک عه تا دا له باسی گووتاری شاعیرانی بابان دا ده پرسئ: بوچی ئەم گووتاره نهیوانیوه سنووری دهسه لاتی میرنشین به زینیت و لهو جوگرافیا تهسکه دا نه مینیتهوه و تا خاسیتی نهتهوهیی بوون وه رگریته؟ زه فکردنهوهی ئەم پرسیاره و کومه لی تیبینی تر لهسه ر ئەو قوناغه کاک عه تا ده گه یینیته ئەو بروایه ی شیعر به لاوازترین ره گهزی نووسین بو هه لگرتنی فیکر دابنیت.

بهشی ههوتهم میرنشینى ئەرده لان.

لیره شدا ئماژه بهوه ده دات کهوا ئەم میرنشینه دراوی خوی لیداوه، فه رمانپره واکانی خوتبه کانیا ن به ناوی خو یانهوه خویندوتهوه، میره کانیشیا ن هانی خویندهوار و نووسه رانیا ن داوه میژووی هه ر رووداو و چالاکی و دیاردهیهکی بنه ماله کهیا ن بنووسنهوه. له دریزه ی باسه که دا باس لهوه دهکات رهسه نایهتی گورانی کوردی لهو بهشه ی کوردستان و ناوچه ی هه ورامان به تاییهت پایهیهکی به هیزی گووتاری کوردیهه. ئایینی زه ردهشتیتیش کاریگه ریهکی باشی لهسه ر گووتاری ئەم میرنشینه ههیه. کاکى نووسه ر ده پرسئ بو ههستی دهسه لاتخوازی لای هیچ میریکی کورد دروست نه بووه خوی بکاته فه رمانپره وای هه موو ناوچه که به کورد و ناکوردهوه وهک ئەوانی دیکه؟. ئەمهش شایانی فسه لهسه رکردنیکى جدیدیه. پیم وایه ساده و ساویلکهیی تاکی کورد هوکاری یه کهمی ئەم گرفته میژووییهه. ماموستا مهسعود محمه د لهم رووهوه دهلی: ئەو روزه ی هه خامه نشی به رابه رایه تی کورش گرهوی له (ماد)

برده وه گلوره مان كهوته ليرى. وهى كاشكى خوينمژيكي ناپهسهندي مهلعوونى بيحيا و بيشه رم مادهكانى زال ده كرد به سهر هه خامه نشييه كاندا ئينجا با قورى دنيا مان به سهر خو ماندا بگردايه بوئه و روداو ه شهرمهينه وهى به سفتوسوييه جه رگبره ي شهيتانپه رستانه ي كه كوردى له شهق و لهقه ي بيگانه نازاد ده كرد. وهى هه زار هه زاران كاشكى و خوژگه و دهستى شكاو م!!

به شى هه شته م گوتارى ميرنشيني سوران.

پوخته ي بوچوونه كانى نووسه ر سه باره ت به م ميرنشينه، محمه د پاشا كه به پاشاى كوره به ناوبانگه توانى رووبه رى دهسه لاتي ميرنشينه كه ي فراوان بكات و كاروباره كانى ريكد ه خات (... هيزيكي باش بيكه وه ده نييت و كارگه ي بارووت و چه كي دروست كرد. ئه م جموجول و په ره سه ندنه ي له م ده قه رده ا رووده ات مه ترسى لاي عوسمانيه كان زياد ده كات بويه به يارمه تي والى به غدا و والى موسل له سه رده مي سولتان مه محمود دا په لامارى ده دن و مير بي شه ر كردن خو ي به ده سه ته وه ده ات و پاشان ده يكوژن. ئه م مير به توندوتيزى به ناوبانگ بووه و په لامارى ميرنشيني بادينانى داوه. كه واته ئه م يش هه لگري هه مان ئه قلايى خيلايه تي بووه و هه لگري پرژه ي ناسيوناليزم نه بووه. يه كي له و ميرنشينه نانه ي كه م تا كورت زور شتى له سهر نووسراوه و بيروپاى جياوازي دروست كردووه، ميرى سورانه. من ليره دا خو م له چه ند باره كردنه وهى باسه كان ده بويرم.

9 گوتارى كوردى له سه رده مي شيخ عوبيدوللاى نه هريدا.

كاك عه تا ده نووسى كه وا شيخ عوبيدوللا خاسيى فراوانى نه ته وه يى بوونى هه بووه و شيخي كه سه رگردايه تي داخوازييه كانى كوردى كردووه. له نامه يه كي دا بو باليوزي به ريتانيا ده نووسى: نه ته وهى كورد نه ته وه يه كي جياوازه، ئاينيان له ئاينى ئه وانى تر جودايه، ياسا و نه ريتيان جياوازه (... ديسان ئيمه نه ته وه يه كي جياوازين، ده مانه وي كارى خو مان له ده ستى خو ماندا بيت. ليره دا په يامى شيخي نه هرى بو جياوازي نيوان كورد و ئه وانى ديكه نيشان ده ات. ئه م خو جيا كردنه وه يه ش سه ره له دانيكى ناسيوناليزمى پيوه دياره.

10 حاجى قادري كو يى و وه همى گوتارى كوردى.

نووسه ر به كورتى ژيانى حاجى به سهر ده كاته وه و پيى وايه سه رده مي هه رزه كارى حاجى هاوزه مانى چه ند ميرنشينيكي كوردى بووه و حاجى بو ئه م ده سه لاته كوردببانه هيچى نه ووتووه و پابه ندييه كي خو ي بو يان نيشان نه داوه. پاشان به راوردىكى كاره كانى به هى نالى و سالم و كوردى په يوه ندييان له ربي ده قه شيعرييه كانبانه وه بو ميرنشينه كان ده كات. ئه مه ش به لگه ي ئاماده نه بوونى حاجيبه له بيكه ينانى گوتارى كورديدا به ر له ئاواره بوونى.

پاشان باس له نه بوونی سیستهمی به ره مهینان و تهکنه لوزیا و چینی بوژوازی و نه بوونی روژنگه ری دهکات له و سه رده مهی حاجیدا و گه ره کیتی حاجی بکات به رۆلهی ئەم هه لومه رجه و بۆیه شه ههستی نه ته وهیی لای حاجی به کز و له ئاستی نه بوودا داده نیت. دواي ئاوه ره بوون و گیرسانه وهی له سایه و هه واری بنه مالهی به درخانیه کاندای سه ره تاي گووتاری کوردی لای حاجی به دیار ده که ویت.

ئاواره بوونی حاجی بینینی گووانه گه وره کان له په نجه ره ی شاریکی به رفراوانی وهک ئەسته مبولی ئەو کاته وه پتر هانی سه ره له دانی ههستی نه ته وهیی حاجی ده دات. لی ره وه حاجی ته ماشای بزوتنه وهی ناسیونالیزمی تورکی کردووه و که وتۆته ژیر کاریگه رییه وه. کاک عه تا پیی وایه دهقه شیعییه کانی حاجی که باسی گووتاری کوردی له خو گرتووه، لاواز و دروشمانسان و که متر فیکر و مه عریفه یان له خو گرتووه. له کاتی کدا به ده یان زانا و لی کۆله ره وه و شاره زای کورد پایه ی حاجی له شوینگه ی ناسیونالیزمی کوردیدا به رز راده گرن، وا هه ولی کاک عه تا بۆ لیسه ندنه وهی ناسنامه ی ناسیونالیزم له حاجی ده شی سه یرترین پرسپاری خوینەر پیکنه ی نیت؟؟؟.

11 رۆژنامه ی کوردستان و گووتاری نه ته وهیی کوردی.

به گه شتیکی وورد و بابه تیانه باس له ده ره چوونی رۆژنامه ی کوردستان ده کات و کۆمه لئ پرسپاری هه ستیاریش ده خاته دوو توئی لی کۆلینه که یه وه. به تیکرا رووبه رووی پرسپاری کمان ده کاته وه که وا ده شی بزوتنه وهی ناسیونالیزم بوو بیته هیزیکی جه ماوه ری و له و نه ته وه ییه دا هیشتا نووسین به زمانی نه ته وه ئاماده بوونی نه بیته؟ هه لبه ت زه حمه ته بووتریت نووسین به کوردی له ده ره وهی شیعردا نه بووه، هه روهک چۆن دژواره بلین که وا رۆژنامه ی کوردستان سه ره تاي نووسینی بابه تی سیاسی و فیکری و میژوویی و مه عریفیه گه ر به کزیش بیته؟ برای نووسه ر ئەوه له بیر خو ی ده باته وه که شالوی داگیرکه ران هینده قورس و درندانه بووه، کورد نه یه توانیوه ته نانه ت رۆژنامه یه کیش له نیشتمانه که ی خویدا ده ربکات. کورد هه رجۆره جو له و سه ربزیوییه کی کرد بیته ئەم ده سه لاتانه هه رجاره و به یارمه تی زله یزیکی دیکه ی وهک ئینگلیز و رووس سه رکوتیان کردووه. که ئەمه حال ی کورد بی و کوردستانیش پیخوستی ئەو هه موو داگیرکه ر و دوزمانه بیته، چ ده رفه تی بۆ شته هایه کی دیکه ده مینیت ته وه؟؟!. نووسه ر ئاماره به نووسینیکی میقداد به درخان ده دات و مانا و هیماکانی پالنه ری ده رکردنی رۆژنامه که مان بۆ ده رده که ویت و لییه وه ئاستی تیگه یشتن و هوشیاری و زانایی ئەو که له پیاوه ی کورد به دیارده خات. گرنگی ده رکردنی رۆژنامه که سه لماندنی ئاماده گی کورده به ناسنامه یه کی سه ربه خو ی خو یه وه له ده ورانی ئیمپراتۆریتی عوسمانلیدا. کاک عه تا هه ر له م میانه دا باس له گووتاری کوردی ئایینی و عه لمانی جیاوازی و هۆکاره کان و به اورد کردنیان به یه کتر ده کات و لی کۆلینه وه یان له سه ر ده کات. سه رنجیکی پیویستی من له م روانگه یه وه بریتیه له وهی که گووتاری فارسی به گرنگترین ره گه زی ئایینی و مه زه به ی شیعه گه ریته ئاویته بووه و گووتاری فارسی له عه ره بیدا نه تا وه ته وه. ده مینیت ته وه بلین

کاریکی ئەستەمه به ئیستاشهوه گوتاریک سهرههلبدا له دژی ئاراسته ی گشتی ئیسلام بووستیتهوه! هیچ هیزیکیش نییه بتوانی لهو دهقهردا سهرهپویی وا به نهتهوهکهیهوه بکات. بهر له کوتایی کاک عهتا خالیکی ههستیاری تیکههه به پرسی گوتاری کوردی دهکات و لای وایه پرسی هاوئایینی لهسهردهمی سولتان عهبدولحهمییدا وای کرد کورد بهشداری سواره ی ههمیدییه بیته و بهشداری له کوشتاری ئهرمهندا بکات. راستی ئهوهیه ئهوه بهپیری دهسهلاتی سیاسی سولتان بووه و ئهوه کوردانه ی بهشداری ئهوه کارهساته بوون فهرمانی سولتانیان وهک سهربازیکی جیهجی کردووه. ئا لهو ساتهوهختهدا که ئهرمه ن رووبهرووی ئهوه کوشتاره دهبیتهوه به سهدان ئهرمه ن له نیو باوهشی ماله کوردی موسلمان و بگره سهرهک خیل و کهسانی تردا دالده دراون و پاریزراون. بهلگه ی میژوویش لهم رووهوه گهلهکن و پیویست به ئامازه پیدانیان ناکات.

12 کورد تهعاون و تهههقی جهمعیهتی و گوتاری کوردی.

دامهزرینه رانی ئهم ریکخراوه و پهیهوهندییان به ئیتحاد و تهههقی تورکییهوه و کاریگهیری دووم لهسه ریه که میان جیی باسی نووسه ره. نوسه ره له پوخته ی بیروبوچونهکانیدا جهخت لهسه ر ئهوه دهکات که دامهزراندنی ئهم ریکخراوه و گوتاره که ی لاساییکردنهوه تورکهکانه. ههلبهت هیچ نهنگیهک لهمه دا نییه چونکه پیاویکی وهک رۆسو و چه ندانی دیکه ی تری فه ره نسیش له ژیر کاریگه ریتی لیه رالییتی ئینگلیزیدا کاریان کردووه و زه مینه یان بو شوپشی گه وه ی فه ره نسا خوشکردووه.

13 راپه رینی سالی 1914 ی به تلیس و گوتاری کوردی.

کاک عهتا ده نووسی که وا لهم راپه رینه دا عه بدولره زاق به درخان هه ولی داوه به پشتیوانی رووس دژی بابی عالی بوهستیتهوه. دوا ی ده ستگیرکردنی مه لا سه لیم راپه رینه که دامرکاوه تهوه. ئهم راپه رینه ش به ره می ناسیونالیزمی تاکه که سییه و بوونی ناسیونالیزمیکی جه ماوه ری ئاماده گی نه بووه.

14 گوتاری کوردی له سالانی جهنگی یه که می جیهانیدا.

کورتیه کی رووداوه کانی ئهوه سهرده مه و بارودۆخی تیوه گلانی کورد له نیو شه پی تورک و ئه لمان و رووس و ئینگلیز و بییه رنامه یی کورد لهو میانه دا ده خاته روو. سه رجه م هوکاره کانی ش بو لاوازیی که سییتی نه ته وه یی کورد و نه بونی هو شیاریی نه ته وه یی ده گپریته وه.

15 گوتاری کوردی له سه روه ندى كوتايى هاتنى جهنگى به كه مدا.

هه لسه نگاندى ئەم قوناغه ناسكهى ميژووى كورد سانا نيبه. كاك عهتا پيى وايه كورد له بهردهم دوو بوچووندا گيرى خواردوو. له لايهك نوخبهى كوردى هه لگري گوتارى ناسيوناليسىتى بوون و داواى سه ربه خوڤى كوردستانيان بلنكردوتهوه. له لاهى ديكه شهوه جه ماوه ر هيشتا له دنياى دواكه وتووبى و ئەقلايى خيلايه تيدا تلاوتليان بووه. ئەم دوو به ريه به خالى هاوبهش بو پيكه ينانى گوتارى ناسيوناليزمى نه گه شتوون. دواتر نوسه ر ديته سه ر جه ندياهه تى و چونايه تى ناسيوناليزم و رولى ئينگليز و په يوه ندى و مامه لهى شيخ مه محمود له م بواره دا. نوسه ر كاتى باس له نه بوونى بزوتنه وه يه كى ناسيوناليسىتى جه ماوه رى هه لقولاوى نيو واقعى كومه لايه تى كوردستان ده كات، كه وتوته هه له يه كى زه قه وه ده لى: گه ر بزوتنه وه يه كى ئەوتويى له كوردستاندا په ي پى ببرايه، وا ئينگليزه كان په يوه ندىيان پيوه ده كرد و نه ده چوون به لاي ئاغا و سه ره ك خيله كانه وه.

هه ولى ئينگليزه كان بو سنووردار كردنى بزوتنه وه ناسيوناليزمه كانى شيخ ديار و ئاشكران. وه ك له شوينى ديكه شدا ئامازه مان پيداوه، ئينگليز به ر له هاتنى بو ناوچه كه و له 1916 دا په يماننامه ي سايكس پيكوى له گه ل فه رهنسادا مؤر كردبوو. ئەو جاننا دبلوماسييه ي ئينگليز هيجى بو كورد له خو نه گرتبوو. به باوه رى من تاكه گله بيه ك له سه رانى ئەو كاته بگيريت و ره وا بيت ئەوه يه كه وا ده يانتوانى نه خشه كه ي سايكس پيكو تيكبدن و خه ونه كه يان پوچه ل بكه نه وه. ئەمه ش به و بوچوونانه ي كاك عه تاش باوه رى پييه تى. كه به داخه وه سه ر له شيخيش شيويندراو و نه توانرا رولى پيويست وازى بكريت.

16 شهريف پاشا ناسيوناليسىتىك له دهره وه ي واقيع.

گه شتيكى به زيان و تيكوشانى جه نه رال شهريف پاشادا به تاييه ت له بواره نيوده وه لى و دبلوماسى و له سه ر ئاستى دهره وه ي كوردستاندا له پيناوى سه ربه خوڤى كوردستاندا به شيكى سه ره كى نوسينه كه ي كاك عه تا پيكدينيت. نوسه ر پيى وايه گورانكاريبه كانى نيو هه ناوى هه ردوو جهنگى جيهانى هوكارى سه ره كى دهركه وتنى شهريف پاشان وه ك ناسيوناليسىتىك. شايانى ئامازه پيدانه كه هه وه لى كانى ئەم زاته ي كورد له لايه ن شيخ عه بدولقادرى نه هرى و ئەمىن عالى به درخان و كومه له ي ته عالى كوردستان و شيخ مه محمودى نه مريشه وه به گهرمى و دلسوژانه پشتيوانى ليكراوه. ئەمه ش هيمايه كى باشى نيشاندانى سه ره له دانى يه ك به رژه وه ندىي نه ته وه يي لاي ئەم سه ركردانه و به شانەى كوردستان ده سه لمينيت. سه رنه كه وتنى هه وه لى كانى ئەم پاشايه ي كورد به لاي نوسه ره وه ده گه رپته وه بو دوو هوكار:

1- دواكه وتووبى كومه لگاي كوردى ئاماده نه بوونى ناسيوناليزم تيدا.

2- دوورى شهريف پاشا له واقعى كوردستانه وه.

17 شوینی شیخ عەبدولقادی نەهری لە گوتاری کوردیدا .

سەبارەت بەم کەسایەتییه گەورە میژووی کورد نوسەر بە چەند باسیک لەسەر ژیان و پیگە ئایینی و سیاسی و بنەمالەیی و رۆلی لە رووداو هەستیارەکانی سەدە نۆزدە و بیستدا دەست پێ دەکات .

دواتر باس لە هەلۆیستگۆرپییهکی ئەم زاتە دەکات چۆن بۆ پشتیوانی داوای سەربەخۆیی شەریف پاشا لە کۆنگرە ئاشتی پارێسدا پشتیوانی دەکات، دواتر پاش کۆتایی جەنگ دروشمی ئۆتۆنۆمی بۆ دەکاتەو . ئەم هەلۆیستە و لە بۆ نوسەر دەکات بۆ: بەشی هەرە زۆری تاکە ناسیونالیستەکان نەیانئوانیوو بە جیگێری لەسەر بیروبواوەری خۆیان یان لەسەر هەلۆیستی خۆیان بمیننەو . سەرئەنجام ئەم سەرکردە کلاسیکییهی کورد لەسەر بیروبواوەری کوردایەتی، ساتی بەشداری شۆرشەکی شیخ سەعیدی پیران دەکات و شکست دەخۆن لەتەک هەزارانی دیکەدا لەسێدارە دەدری .

18 عەبدولرەزاق بەدرخان ناسیونالیستیک لە وەهدا .

بنەمالەیی بەدرخانیهکان بەدەیان رۆڵ و سەرکردەیی دۆسۆز و رۆشنبیر و هۆشیاری نەتەوەییان تێدا هەلکەوتوو کە بە گیان و مالی خۆیان فیداکاریان لە پێناوی سەربەخۆیی کوردستان دا کردوو . ئەم سەرکردە هۆشیار و هەلکەوتوو کورد شاگردی بەردەستی حاجی قادری کۆیی بوو و لەسەر دەستی ئەمدا شیرمزی کوردایەتی بوو . چەند زمانیکی بیگانهی زانیوو و کۆمەڵی پۆستی گرنگی لە دەسەلاتی عوسمانیدا هەبوو . باوەری بە تورکە لاوەکان و ئینگلیز نەبوو و مەیلی زیاتری بەلای رووسەکاندا بۆ پشتیوانیکردن لە کورد هەبوو . نوسەر پێی وایە ئەم سەرکردەیی زیاتر پشتی بەدەرەو بەستوو لەو بە هیزی میللەتەکی . بۆ ئەو بەمەوێت لەسەر ئەم سەرکردەیی بەکەمەو پرساریک لە کاک عەتا دەکەم کۆ لەم دنیایدا و بە تاییەت لەو دەقەرە ئیمەدا بۆ پشتیوانی دەرەکی سەرکەوتنی بەدەست هیناوه؟! کاتی ع . بەدرخان لەئاستی هۆشیاری نەتەوەکی بە ئاگایە و دڕندەیی داگیرکەرەکان دەبینی ، ئەوجا ناچاریی بیری بەلای هاوکاریی و پشتیوانی دەرەکیدا دەبات . رووسیش داگیرکەری کوردستان نەبوون ، بۆیە هەلژاردنی ئەم هیزه بەهیزه ناوچەییە ئێ و کاتەیی رووس کە ئامادەیی لەسەر گۆرەپانەکی هەبوو ، بەلای منەو بۆ ژیری و ووریایی و خۆیندەووەییەکی باشی واقعەکی دەگەرێتەو نەک متمانە بەخۆ نەکردن . جگە لەمەش چ ئەم سەرکردە و چ ئەوانی دیکەش گەر دەستی هاوکارییان بۆ ئەم جوړە هیزانە رانەکیشابایە ، وا هەم کاک عەتا و هەم دەیانێ تر بە توندی رەخنەیان لە وەتاقەوتنەو و دابریان دەکرد . بۆیە هەقی خۆمانە بۆ ئەم سەرکردە لە وەهەم بە دوور بوو و بەدوای میکانیزمیکی تردا بۆ گەشتن بە سەربەخۆیی ولاتەکی لە گەردا بوو .

19 گوتاری بزوتنه‌وهی سمکۆی شکاک.

به‌سه‌رکردنه‌وهی هه‌ندئ و ئیستگه‌ی ژبانی سمکۆی شکاک و جموجۆله سیاسییه‌کانی و په‌یوه‌ندییه نه‌ته‌وه‌بییه‌کانی له‌گه‌ڵ سه‌ید ته‌ها و عه‌بدولره‌زاق به‌درخان و شیخی نه‌مر و چه‌ندانی تر دا ده‌رگای باس لای نوسه‌ر به‌رووی ئه‌م سه‌رکرده لیها‌تووه‌ی کورد دا ده‌کاته‌وه. هه‌موو هه‌ول‌ه‌کانی سمکۆ به‌ سه‌رکرده کورده‌کانی تره‌وه له‌ ریی هه‌ستی نه‌ته‌وه‌یی و ئالوگۆری بیروباوه‌ر و خویندنه‌وه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌بییه‌وه بووه. وه‌ک پیاویکی نه‌خویند‌ه‌وار به‌لام تا سه‌ر ئیسک دلسۆز و فیداکار بۆ ده‌ول‌ه‌تی سه‌ربه‌خۆی کوردستان ئاماده‌گی له‌ میژووی نه‌ته‌وه‌دا سه‌لماندووه. وه‌ک کاک عه‌تا ده‌نووسی: سمکۆ هه‌م باوه‌ری به‌ په‌کیته‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد هه‌بووه و هه‌میش به‌ پشتگیری و یارمه‌تی ده‌ره‌کی. سه‌رباری هه‌ول و ته‌قه‌لای زۆری ئه‌م که‌له سه‌رکرده‌یه نووسه‌ر گوتاره‌که‌ی به‌ گوتاریکی هه‌ریمی ده‌داته‌قه‌له‌م.

20 گوتاری راپه‌رینی شیخ سه‌عه‌یدی پیران.

ره‌خنه‌ی نووسه‌ر له‌م راپه‌رینه‌ش ئه‌وه‌یه که ئه‌میش خاوه‌نی گوتار و به‌رنامه و پرۆژه‌یه‌کی دیاریکراوی ناسیونالیستی نه‌بووه. ئایا پرس‌ی سه‌ربه‌خۆیی و دامه‌زراندنی ده‌ول‌ه‌ت چه‌ندی له‌ جوگرافیای کوردستان مه‌به‌ست بووه دیار نییه.

21 راپه‌رینی ئاگریداخ و گوتاری کوردی.

ئیحسان نوری پاشا به‌ پشتیوانی ریکخراوی خۆبب‌وون سه‌رکرده‌یه‌تی ئه‌م راپه‌رینه‌ی کردووه. نوسه‌ر کورته‌یه‌کی ئه‌م ریکخراوه و تیکۆشانی ئه‌م جه‌نه‌راله‌ی کورد و شو‌رشه‌که‌ی ده‌کات و خویندنه‌وه‌یه‌ک بۆ گوتاره‌که‌یان ده‌رئه‌نجام به‌وه ده‌گات مه‌عریفه و جیهانبینی فیکری پیاویستی بزوتنه‌وه‌یه‌کی ناسیونالیستیان تیدا به‌دی نا‌کریت و وه‌ک هه‌رجاریکیش جه‌ماوه‌ر پیگه‌شتنی کۆمه‌لایه‌تی ماوه بۆ ئاستی هۆشیاری و ئاماده‌گی راپه‌رینی سه‌رتاسه‌ری.

22 گوتاری شیخ عه‌بدولسه‌لامی بارزانی.

به‌ قسه‌ی کریس کۆچیرا ئه‌م سه‌رکرده‌یه په‌که‌م که‌سه به‌رنامه‌ی بۆ بزوتنه‌وه‌ی نیشتمانی کورد نووسیوه و داواکانی کورد به‌ لیستی‌ک ریکده‌خات و داوا‌ی به‌ره‌سمی ناساندنی زمانی کوردی و خویندن و په‌روه‌رده پپی ده‌کات. ریبازی نه‌قشبه‌ندی و هه‌ستی نه‌ته‌وا‌یه‌تی له‌م که‌سایه‌تییه‌دا ئاماده‌گی هه‌بووه. نووسه‌ر ده‌لی: ئه‌م سه‌رکرده‌یه به‌رنامه‌ی سه‌ربه‌خۆیی کوردستانی نه‌بووه هینده‌ی دا‌کۆکی له‌ جو‌ره ئۆتۆنۆمییه‌ک له‌سایه‌ی ده‌ول‌ه‌تی عوسمانیدا کردووه و سه‌رئه‌نجام تورک له‌ سه‌ر کوردایه‌تی له‌سی‌داری ده‌ده‌ن.

23 گوتاری راپه پینه کهی سهید رهزای دیرسیم.

لهتهک کورتهیهک لهژیانی ئەم سەرکرده دیاره ی کورد دا کاک عهتا باس لهو ئازایهتی و ههلوێسته جوامیرانهیهی سهید رهزا دهکات که لهتهمهنی 72 سالییدا گیانی خۆی بو کورد و کوردستان بهخت دهکات و تورکه داگیرکه رهکان دواى شکانی راپه پینه کهی له دهرسیم لهگهڵ دوو کورپی و سهدانی تردا له سیداره ی دهن. لهم راپه پینه شدا وهک کاک عهتا پیمان دهلی گوتاریکی ناوچهیی ههبووه و جهماوه وریکی ناسیونالیستی لهدهوری کۆنه بوونه تهوه و تهنا نهت نوخبهش ئاماده گی نهبووه. دواى شههیدبوونی ئەم سەرکردهیه تا سالی شوپشه که بهردهوام بووه له دواجاردا دهولهتی تورکی داگیرکه زور درپدانه و نامرۆقانه دایمرکاندۆتهوه.

24 گوتاری سهردار رهشید ئەرده لان.

کاک عهتا باسیکی بنه ماله و خهون و فهنتازیای دهسه لاتی ئەم بنه مالهیه دهکات و پیمان دهلی که ئەم سەرکردهیهیه بهر له شتی پاراستنی بهرژه وهندیی بنه مالهیی کردۆته ئامانج. ئاره زووی دهسه لاتیکی سنوورداریان له سایه ی قاجارییه کاندادا کردووه. هۆکاره کهشی ئەوهیه لهرووی پهره سه ندنی کۆمه لایه تییه وه ناسیونالیزم دهر نه که وتووه. ئەم سەرکردهیه ههچ دیکۆمینیتیکی له مه پ پرۆژه و گوتاری ناسیونالیستییه وه له دوا به جینه ماوه.

25 گوتاری راپه پینه کانی شیخ مهحمودی بهرزنجی.

26 سروشتی گوتاری شیخ مهحمود له روخانی حوکمداری یه که مه وه.

27 گوتاری شیخ مهحمود له دهوره ی سییه می حوکمدارییه که ییدا.

له نزیکه ی 91 لاپه ره دا عهتا فهراخی باس له ژیان و قۆناغه کانی گوتاری شیخ مهحمودی نه مر له ههرسی ساته کانی حوکمداری و رهوشی شاری سلیمانی و راپه پین و ره گهزی گوتاری ناسیونالیستی له شیعه کانییدا دهکات. بو ئەم باسه ش پشتی به دهیان جوړی سه رچاوه به ستووه. بایه خی گرانی ئەم کاره بوئه وه ده گه پیته وه که شیخ له رۆژگاری ههردوو جهنگی جیهانی و کیشانی نه خسه ی سیاسی و دابه شکردنی سنووره کانی پاش دارمانی ئیمپراتۆریتی عوسمانی راپه پین و جموجولی سیاسی کردووه.

میژووی ژیان و پاشخانه سه ره کییه کانی دروستبوونی که سایه تی شیخ و رۆلی ریبازی قادری و پیگه ی بنه مالهیی له شیخ مارف و شیخ سه عیده وه به چر و پری به سه ر ده کاته وه. نووسه ر پیی وایه له م سات و ده مه شدا هه شتا ناسیونالیزمی کوردی وهک ئایدۆلۆژییه کی جهماوه ریی دهر نه که وتووه. به پیی ئەم لیکۆلینه وهیه تا دهر که وتنی ئیتحاد و ته ره قی بنه ماله ی شیخ جیی متمانه ی بابی عالی بوون. دواتریش لییان نه ترساون و جیی مه ترسی عوسمانی نه بوون،

هیندهی که سایه‌تی مه‌ولانا خالد که ده‌بیته جیی مه‌ترسی تورکه‌کان له ریگای بانگه‌وازی ری‌بازه ئایینییه‌که‌یه‌وه و سه‌رئه‌نجام ئاواره کرا.

خالیکی دیکه‌ی نووسینه‌که ئه‌وه‌مان پی ده‌لئیت که‌وا شیخی نه‌مر له‌سه‌روبه‌ندی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا وه‌ک سه‌رکرده‌یه‌ک ده‌رده‌که‌وئیت. له‌م قو‌ناغه‌شدا بو‌ پشتیوانی تورک جاریک له شوعه‌یه‌یه دژی ئینگلیز و جاریک له پینج‌وی‌ن دژی روس ده‌جه‌نگی. قه‌ره‌داخی له‌م پی‌وه‌ندییه‌دا پی‌ی وایه شیخ هاوکاریی و دو‌ستایه‌تی ئه‌م هی‌زانه‌ی بکر‌دایه‌ باشتر بوو له داگیرکه‌رانی کورستان. ئه‌مه‌ش دروست راسته و هیچ ده‌مه‌ته‌قییه‌کی ناوئیت. وه‌لئ وه‌ک پی‌شتریش ئاماژه‌مان پی‌دا ئینگلیز بو‌ کورد به‌رنامه‌ی پارچه‌کردنی نی‌شتمانی هی‌نا و گه‌ره‌کیشی بوو ریشی کورد بداته ده‌ست شه‌ریف حسینی حجاز و وه‌ک دو‌اتریش مه‌لیک فه‌یسه‌لیان به‌سه‌ر ده‌وله‌ته زۆله‌که‌که‌ی ناو‌نرا عی‌راق قو‌وتکرده‌وه و دی‌فاکتو‌یه‌کی دژوار و سه‌ختیان له‌به‌رده‌م شیخدا هه‌لتوقان. به‌م جو‌ره شیخ ناچار بوو به‌ چه‌ند کارتییکی جیاواز و له‌چه‌ند به‌ره‌یه‌کدا یان له دژی چه‌ندان لایه‌ن بکه‌وئیته مملانی‌وه. شیخ باش له پلان و به‌رنامه‌ی ئینگلیز تیگه‌یشتبوو هه‌ربو‌یه‌کا نه‌بوونی متمانه به‌ ئینگلیز به‌شیکی ئه‌و راستییانه‌یه که به‌دریژایی بگره و به‌رده‌ی سه‌خت و خویناوی له‌گه‌ل ئینگلیزدا تو‌مار کراوه.

ئو عی‌راقه دروستکراوه درایه ده‌ست که‌سانیک - بنه‌ماله‌یه‌ک شیخ به‌ ده‌یان پله له‌وان شایسته‌تر بوو.

له‌م قو‌ناغه‌شدا وه‌ک کاک عه‌تا پیمان ده‌لئیت، کاروباری به‌رپوه‌بردنی ده‌سه‌لات لای شیخ نات‌ه‌واو و ناریکو‌پیک بووه، ناسیونالیزم به‌ هوشیاریی کۆمه‌لایه‌تی جه‌ماوه‌ره‌وه ئاماده‌گی نه‌بووه. ده‌سته‌بژیری رۆشن‌بیرانی‌ش له‌ده‌ره‌وه‌ی بازنه‌ی ده‌سه‌لاتدا هی‌لراونه‌ته‌وه و ری‌ی به‌شداریی حوکمیان نه‌دراوه‌تی. ئاوه‌زی جو‌گرافی و سیاسی هه‌ر بو‌ ناوچه‌ی سلیمانی و ده‌وروبه‌ری بووه. ئه‌مانه‌ش کورته‌یینه‌ له‌ به‌ران‌به‌ر گو‌تارییکی سه‌رتاسه‌ری ناسیونالیزمانه‌دا. ده‌رئه‌نجام به‌ شیکردنه‌وه‌ی پارچه‌ شیعریکی شیخی نه‌مر کو‌تایی به‌ باسه‌که‌ی دینی. شایانی گو‌وتنه که گه‌لئ له‌ بیروبو‌چوونه‌کانی شیاوی قسه له‌سه‌رکردنیکی جد‌دین به‌ تاییه‌ت له‌ لایه‌ن شاره‌زا و پسپو‌رانه‌وه.

28 گو‌تاری کۆماری مه‌هاباد.

چوونه نی‌و باسه‌که به‌ میژووی کۆمار و پاشخانه میژوویییه‌که‌ی بزوتنه‌وه‌ی سیاسی له‌و به‌شه‌ی کوردستاندا ده‌ست پی‌ده‌کات. ئه‌و سه‌رنجه‌ی پی‌ویست بیت لی‌رده‌دا ده‌ریب‌رم ئه‌وه‌یه له‌م سه‌روبه‌نده‌دا که کۆمه‌له‌ی (ژک) دروست ده‌کرئیت، که‌سایه‌تییه‌کی وه‌ک میر حاج وه‌ک نوینه‌ری حیزبی هی‌وا ئاماده‌گی هه‌بووه و ری‌نمایی دروستکه‌رانی ری‌کخراوی ناوبراوی کردووه. ئه‌مه له‌ کاتی‌کدایه که نووسه‌ر پی‌ی وایه گو‌تاری هه‌موو پارت و راپه‌رینه‌کان ناوچه‌یی و خیالییه‌تی بووه و دا‌براو بووه له‌ ناوچه و به‌شه‌کانی دیکه‌ی کوردستان.

کاک عه‌تا ئاماژه به‌ چوار کۆله‌که‌ی سه‌ره‌کی سیاسه‌تی کۆمه‌له‌ ده‌کات که خوی له‌ دروشمه‌کانی ئیسلامه‌تی، کوردایه‌تی، مه‌ده‌نییه‌ت و ئاشتی‌خوازی‌دا ره‌نگ ده‌داته‌وه. تو‌زی

پاشتر نووسەر باس له په‌یدابوونی له‌شکری شوهره‌وی ده‌کات له ناوچه‌که و دامه‌زاندنی پارتی کۆمه‌نیستی ئازهربايجان ده‌کات و ده‌گاته ئه‌و ئه‌نجامه‌ی که گووتاری کۆمه‌له‌ کتومت ره‌نگدانه‌وه‌ی گووتاری پارتی کۆمه‌نیستی ئازهربايجان، شوهره‌وی و توده‌ی ئی‌رانه. ئه‌م بو‌چونه‌ش له‌گه‌ل ئه‌و 4 بنه‌ما سه‌ره‌کيه‌ی له‌سه‌ره‌وه په‌نجه‌مان بو راکيشا جووت نایه‌ته‌وه! دواتر باس له که‌سایه‌تی قازی محمه‌د و رۆلی له‌و میانه‌دا ده‌کات. لی‌ره‌دا قسه‌یه‌کی جدی له‌سه‌ر پرسى ئوتۆنۆمى وه‌ک دروشمى نیوه‌ندی حیزبى ديموکراتى ئی‌ران ده‌کات و ده‌لی داوای ئوتۆنۆمى مۆدیلیک شێخ عه‌بدولقادرى نه‌هرى هی‌نایه نیو ئاوه‌زى سیاسى کورده‌وه جیبی به داوای سه‌ربه‌خۆیی لی‌ژ کرد. دواتر دیته سه‌ر شرۆقه‌ی چاکه و خراپه‌ی پشتیوانی شوهره‌وی له کۆمار.

قورسترین دیره‌کانی ئه‌م باسه له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ی خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دانى پيشه‌وا له‌نگه‌ر ده‌گریت و برائى نووسه‌ر شیکاریکی جوانی رووداوه‌کان ده‌کات. دواچار پیمان ده‌لی لی‌ره‌شدا ناسیونالیزمی پيوست له‌دایک نه‌بووه و ئاوه‌زه‌که‌مان ناکامل بووه.

29 کورد: کۆمه‌لگای داخراو و گووتاری خواستراو.

30 کورد: گووتاری توندوتیژی و که‌لتوری داخراو و عه‌قلی به‌ره‌مه‌یینی تیرۆر.

له‌م دووبه‌شه‌دا پيش مالئاوایی له‌و بابه‌ته هه‌ستیارانه چپو خه‌ستی باس له چه‌مکی گووتار و کۆمه‌لی دیارده‌ی ناته‌ندروست و ترسینه‌ر له هه‌ناوی گووتاری کوردیدا ده‌کات. پاشان به‌ووردی ئه‌و ئاراسته و هۆکارانه ده‌خاته روو که کاریان به نه‌ریتی له‌سه‌ر که‌لتووری کوردی کردووه. لای کاک عه‌تاش راستییه‌کی حاشا نه‌کراو هه‌ست پیده‌کریت، ئه‌ویش ره‌نگدانه‌وه‌ی نه‌ریتی که‌لتوور و ئه‌قلیت و ره‌فتاری ناپه‌سه‌ند و ناشارستانی داگیرکه‌رانه له‌سه‌ر که‌سایه‌تی تاکی کورد و ره‌هه‌نده دوور و نزیکه‌کانی بیرکردنه‌وه و ره‌فتاری ژيانیتی.

کارکردن له‌م کایه‌ گرنگ و هه‌ستیاره‌دا له‌نیو ده‌سته‌ی رۆشنبیرانی ئیستادا شیوه‌ تابوو و ترس و سله‌مینه‌وه‌یه‌کی له‌خۆ گرتووه. لای هه‌ندیکی دیکه‌ش له‌ پله‌ی گونا و تاوانیکدا ریزبه‌ند کراوه. ئا له‌م دیده‌وه‌یه ره‌نج و ماندوو بوونی کاک عه‌تا له‌م مه‌یدانه‌دا به‌و ته‌نیا بالییه‌وه شایانی ریزلیگرتنه.

وی‌پرای ده‌سخۆشی له‌و برا هیژا و رۆشنبیره به‌ په‌رۆش و جدیبیه‌ی نه‌ته‌وه‌که‌مان هیوام وایه به‌ به‌رگی تر و به‌ره‌می دیکه‌ی ناوازه به‌رده‌وام بیت له‌سه‌ر ده‌وله‌مه‌ندکردنی زیاتری فه‌ره‌نگ و کتیبخانه‌ی کوردی.

سه‌رچاوه‌کان:

* تاریک و روون، هیمن.

** کوردستان و ستراتیژی ده‌وله‌تان، به‌رگی یه‌که‌م .. حسین مه‌ده‌نی.